

Bydgoszcz, dnia 14 maja 2021 r.

dr hab. Robert Ślusarz, prof. UMK

Katedra Pielęgniarstwa Zabiegowego
Wydział Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Recenzja

rozprawy doktorskiej

mgr Małgorzaty Mazur

pt. „Strategie radzenia sobie ze stresem w aspekcie funkcjonowania seksualnego u pacjentów z rakiem pęcherza nienaciekającym błony mięśniowej”

napisanej pod kierunkiem

dr hab. n. med. Wojciecha Krajewskiego

Promotor pomocniczy:

dr n. hum. Anna Pałęga

Wrocław 2021, stron 69

Przedłożona do recenzji praca doktorska pt. „*Strategie radzenia sobie ze stresem w aspekcie funkcjonowania seksualnego u pacjentów z rakiem pęcherza nienaciekającym błony mięśniowej*” odnosi się do istotnych zagadnień związanych ze schorzeniem, jakim jest rak pęcherza moczowego a głównie sposobów radzenie sobie ze stresem przez pacjentów, u których postawiono taką diagnozę.

Różnorodny obraz kliniczny występujący u chorego z rakiem pęcherza moczowego, manifestujący się między innymi makroskopowym krwiomoczem, bolesnymi mikcjami, parciem na mocz czy częstomoczem, może znacząco wpływać na jakość życia chorego, w głównej mierze także na sferę zdrowia psychicznego. Zaburzenia zdrowia psychicznego mogą potęgować poczucie bezradności oraz wpływać negatywnie na radzenie sobie ze stresem.

Z powyższych powodów podjęcie przez mgr Małgorzatę Mazur próby oceny strategii radzenia sobie ze stresem przez pacjentów z rakami oraz oceny wpływu wybranych czynników socjodemograficznych, występowania objawów lękowych i depresyjnych na

rodzaj strategii, należy uznać za w pełni uzasadnione zarówno z poznawczego, jak i praktycznego punktu widzenia.

Ocena formalna rozprawy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska zawiera 69 stron komputeropisu. Układ pracy można nazwać konwencjonalnym, powszechnie przyjętym w dysertacjach doktorskich z dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu. Praca zawiera: streszczenie w języku polskim (3 strony), teoretyczne podstawy tematu (28 stron), część metodologiczną (7 stron), część badawczą (11 stron), dyskusję (9 stron), wnioski (1 strona), bibliografię (7 stron) oraz wykaz skrótów (1 strona). Przywołane treści tworzą logicznie powiązaną całość. *Zdaniem recenzenta, pewnym niedopatrzeniem przez Autorkę jest przedstawienie streszczenia i wykazu skrótów jeszcze przed spisem treści, co nie jest w zasadzie stosowaną formą szaty graficznej w tego typu opracowaniach (dysertacjach doktorskich).*

Ocena merytoryczna rozprawy

Część teoretyczna połączona z przeglądem piśmiennictwa (str. 7-34) podzielona została na kilka podrozdziałów. Poszczególne podrozdziały wprowadzają w zagadnienia związane z kliniką raka pęcherza moczowego (w tym: epidemiologia, czynniki ryzyka, patogenezą, symptomatologia, diagnostyka i leczenie) oraz postępowaniem pielęgniarskim i psychologicznym. Należy dodać, że zaprezentowana część teoretyczna, poparta przeglądem światowego piśmiennictwa bardzo dobrze komponuje się z tematyką dysertacji. W części tej Autorka przedstawia również **Cel pracy** (str. 34) w formie jednego głównego problemu badawczego. *Zdaniem recenzenta, cel pracy mógłby być wzbogacony/poszerzony o cele szczegółowe oraz hipotezy i zmienne badawcze.*

Część metodologiczna pracy (str. 35-41) uwzględnia charakterystykę grupy badanej, zastosowaną metodę, organizację badań własnych oraz zastosowaną analizę statystyczną. W podrozdziale **Pacjenci** (str. 35-36), Doktorantka określa grupę badaną (100 chorych płci męskiej zakwalifikowanych do cystoskopii kontrolnej po wcześniejszym leczeniu raka pęcherza moczowego) oraz przedstawia kryteria doboru i wykluczenia osób z badań. Informuje również o danych klinicznych i socjodemograficznych uwzględnionych w analizach statystycznych. W kolejnych podrozdziałach (str. 36-40), Doktorantka przedstawia **narzędzia zastosowane w badaniu**. Użyto w tym celu: 1). Werbalnej skali numerycznej określającej poziom nasilenia bólu (*Verbal Rating Scale*); 2). Inwentarza do pomiaru radzenia sobie ze stresem Mini-COPE (*The Coping Orientations to Problems Experienced*); 3).

Szpitalnej skali lęku i depresji (*Hospital Anxiety Depression Scale – HADS*) oraz 4). Kwestionariusza poczucia satysfakcji z życia seksualnego (autorstwa Nomejko i Dolińskiej-Zygmunt). W kolejnych podrozdziałach **Baza danych** (str. 40) - omówiono organizację badań własnych oraz **Analiza statystyczna** (str. 41) – przedstawiono testy zastosowane w badaniu. *Zdaniem recenzenta warto dołączyć w załączniku pełną zgodę Komisji Etyki, a nie tylko podanie numeru (Nr KB 461/2016, 462/2016, 196/2020), uwzględniającą wzór protokołu badania – celem uwiarygodnienia pełnej procedury badań. Ta część pracy mogłaby być również uszczegółowiona o informacje dotyczące narzędzi badawczych a dokładnie:*

- 1). *W tekście należałoby uzupełnić dokładny (jednoznaczny) przypis źródłowy, z jakiego pochodzi skala (odnosi się do: skala HADS, skala satysfakcji z życia seksualnego);*
- 2). *Czy zastosowane narzędzia były w polskiej wersji językowej (chodzi głównie o skalę Mini-COPE i HADS);*
- 3). *Jakimi wartościami walidacyjnymi charakteryzowały się poszczególne narzędzia (głównie wartości rzetelności i trafności skal – dotyczy wszystkich narzędzi użytych w badaniu). Również warto byłoby załączyć np. na końcu dysertacji pełną wersję narzędzi badawczych w zastosowanej wersji językowej (polskiej, angielskiej) wraz z wartościowaniem punktowym oraz instrukcją dla badanych. W przedstawionym materiale zabrakło także informacji dotyczącej wykorzystanego programu, w którym zostały przeprowadzone analizy statystyczne oraz przyjętej wartości P, uważanej za statystycznie istotną, co jest niezmiernie ważne przy wnioskowaniu statystycznym.*

Część badawcza pracy – **Wyniki** (str. 42-52), przedstawia rezultaty wszystkich przeprowadzonych badań. Ta część pracy jest zgodna z zamierzeniami zawartymi w celu. W kolejnych częściach dysertacji Doktorantka w 7 tabelach przedstawia poszczególne zagadnienia z uwzględnieniem wszystkich etapów badania. Otrzymane dane liczbowe oraz przeprowadzona analiza statystyczna wykazują, że badana grupa różni się pod względem analizowanych danych (zmiennych) oraz dynamiki ich zmian. *Zdaniem recenzenta część charakterystyki grupy badanej, głównie ta, która nie jest poddana analizom statystycznym, powinna znaleźć się w części metodologicznej, dotyczącej opisu grupy badanej – w rozdziale 2.1 Pacjenci, gdyż jest to stwierdzenie stanu faktycznego.*

W rozdziale **Dyskusja** (str. 53-61) Doktorantka poddała wnikliwej i krytycznej analizie wyniki badań własnych, konfrontując je z doniesieniami innych autorów. Autorka kończy dysertację doktorską pięcioma **Wnioskami** (str. 62). Wszystkie wymienione wnioski wynikające z podjętego tematu są ciekawe i istotne dla codziennej praktyki w odniesieniu do grupy pacjentów z rakiem pęcherza moczowego.

Streszczenie (str. 2-4) w języku polskim odzwierciedla strukturalnie układ pracy. *Zdaniem recenzenta należałoby również przygotować angielską wersję językową streszczenia, zgodnie ze standardami dobrych praktyk w badaniach naukowych.*

Obszerną **Bibliografię** (str. 63-69), starannie dobraną stanowią 124 pozycje polskie i zagraniczne.

Informacje zawarte w rozprawie, głównie w części wyniki, dyskusja i wnioski pozwalają umiejscowić i równocześnie ocenić wartość poznawczą i praktyczną przeprowadzonych badań w odniesieniu do danych z piśmiennictwa polskiego, jak i zagranicznego. Uzyskane wyniki posiadają nie tylko walory poznawcze, ale także znaczenie praktyczne w pracy zespołów terapeutycznych. Są na tyle interesujące, że powinny być dalej analizowane w przyszłości. Istnieją bowiem przesłanki, że znajdzie to swoje odzwierciedlenie w jakości życia pacjentów z rakiem pęcherza moczowego w kontekście radzenia sobie ze stresem.

Podsumowując - merytoryczna strona pracy zasługuje na uznanie i nie budzi większych zastrzeżeń. Praca akcentuje istotne aspekty dotyczące praktyki klinicznej – postępowania z pacjentem z rakiem pęcherza moczowego. Doktorantka dowiodła tym samym swoją dojrzałość naukową i badawczą. Praca od strony redakcyjnej przygotowana została poprawnie, układ jest czytelny i nie zaburza logiki rozumowania. Wątpliwości i uwagi recenzenta proponuję wyjaśnić przez Autorkę podczas publicznej obrony dysertacji doktorskiej, a ewentualne sugestie i zaproponowane zmiany, zostawiam do rozważenia przez Doktorantkę przy ewentualnej publikacji pracy. Jednocześnie zaznaczam, iż uwagi te zasadniczo nie umniejszają wartości poznawczej i praktycznej niniejszej rozprawy.

Stwierdzam, że praca doktorska mgr Małgorzaty Mazur pt. *„Strategie radzenia sobie ze stresem w aspekcie funkcjonowania seksualnego u pacjentów z rakiem pęcherza nienaciekającym błony mięśniowej”* spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.).

Mam więc zaszczyt przedłożyć Radzie Dyscypliny Nauki o Zdrowiu, Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu moją **pozytywną ocenę** rozprawy i dopuszczenie mgr Małgorzaty Mazur do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Katedra Pielęgniarstwa Zabiegowego
dr hab. Robert Sitarz, prof. UMK